

Harri Ahonen

Lapin retkeilyreitit

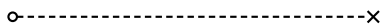
Päiväretkiä tuntureilla ja metsissä

TAMMI

Harri Ahonen

Lapin retkeilyreitit

Päiväretkiä tuntureilla ja metsissä

tammi

80 VUOTTA

HELSINKI

© Harri Ahonen ja Tammi 2023
Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

Teksti ja valokuvat: Harri Ahonen
Taitto ja kartat: Atte Kalke

ISBN 978-952-04-4656-7
Painettu EU:ssa

Sisällys

Kiitokset	9
-----------------	---

I Johdanto

Päiväretkellä Lapissa	12
Matkaaminen	13
Yöpyminen	14
Lapin kansallispuistot ja muut suojelualueet	14
Patikkareitit	15
Maastopyöräreitit	16
Esteettömät reitit	17
Hyönteisiin varautuminen	17
Sää	18
Reittien vaativuustasot	19
Reittejä kuvaavat symbolit	21

II Päiväreittikuvaukset

Etelä-Lappi	24
Rovaniemi	26
R1 Kätkävaara	26
R2 Perälammin miniluontopolku	26
R3 Sukulanrakan hiidenkirnut	27
R4 Ounasvaaran luontopolku	28
R5 Koivusaaren luontopolku	28
R6 Santavaaran kuningaslaavu	29
R7 Rompan polku (Sortovaara)	29
R8 Könkäänvaara	30
R9 Könkäänsaaren esteetön luontopolku	30
R10 Vianaapa suoluontopolku	30
R11 Vaattunkivaaran luontopolku	31
R12 Kivalonaavan kulttuuriniittypolku	31
R13 Käyrästunturi (347 m)	32
R14 Saittajärven laavu	32
R15 Unarinköngäs	32
R16 Molkoköngäs	32
R17 Siperian puulajipolku	33
R18 Juhannuskallion näkötorni (Kaihuanvaara)	33
R19 Hopianulkin näkötorni (Kaihuanvaara)	33
R20 Auttiköngäs	34

Posio ja Ranua	35
P1 Kirintöjärven laavu	35
P2 Kirinkuoppa (Kuoppavaara 370 m)	35
P3 Kirinmatala (Matalavaara 380 m)	36
P4 Karitunturi (416 m)	36
P5 Riisitunturi (466 m) - Riisin rietas	37
P6 Livojärven Autiosaari	37
P7 Hirsiniemi	38
P8 Koronjään päiväreitti ja Piippukallion näköalalaavu	39
P9 Korouoma: Koivuköngäs ja Pirunkirkon laavu	39
P10 Paasonjärvi (206 m)	40
P11 Simojärven retkeilyreitti	41
P12 Palotunturi (391 m)	41

Meri-Lappi	42
M1 Vasankari	42
M2 Martimoaavan luontopolku	42
M3 Järviaavan reitti	42
M4 Keski-Penikan näkötorni	43
M5 Jääkärikämpä	44
M6 Ajos, lyhyt reitti	44
M7 Ajos, pitkä reitti	44
M8 Mansikkanokka	45
M9 Takajärvi - Rovaniemi - Takajärvi maastopyöräreitti	45
M10 Kiikeli: Snellmannin luontopolku	46
M11 Kiikelin kierros	46
M12 Mustankarin nokka	46
M13 Kallinkankaan ulkoilualue: Linnén polku	47
M14 Kallinkankaan ulkoilualue: Hiidenpolku	47
M15 Pyhän Mikaelin kirkko ja Keminmaan museo	47

Tornionjokilaakso	48
T1 Alkunkarin lintutorni	50
T2 Alkunkarin luontopolku	50
T3 Kukkolankoski	50
T4 Kaakamavaara	51
T5 Nivavaara	51
T6 Rousunvaara	52

T7	Huitaperi.....	52
T8	Ainiovaaran luontopolku.....	52
T9	Aavasaksa: Kruunun kierros.....	53
T10	Iso Himovaara.....	54
T11	Ratasvaara ja Everstin piilo.....	54
T12	Iso Harjuvaara.....	55
T13	Sompasen riistapolku.....	55
T14	Miekojärvi (77 m).....	57
T15	Pieskänjupukka (Pieskänvaara 220 m).....	57
T16	Pallistaja eli Eeron polku.....	58
T17	Konttavaaran näköalapolku.....	58
T18	Jaipaljukka.....	59
T19	Ritavalkea.....	59
T20	Hirvaskoski ja Valkeakoski.....	59
T21	Kittisvaara.....	60
T22	Pasmajärven luontopolku.....	60
T23	Pasmajärven hiekkaranta.....	61
T24	Kolarin saaren Lukkarinvainion luontopolku.....	61
T25	Teurajärven Telatien lintutorni.....	61
Itä-Lappi 62		
Kemijärvi..... 64		
K1	Pöyliöjärven uimaranta.....	64
K2	Puuttoniemi.....	64
K3	Pöyliövaaran ulkoilureitti.....	64
K4	Honkakangas.....	64
K5	Airosvaara: onnellisten perhereitti....	66
K6	Kalkiaisvuopajan lintutorni.....	66
K7	Kotavaaran näkötorni.....	66
K8	Ämmänvaara.....	66
K9	Juuvaara (267 m).....	67
K10	Kalliovaara (250 m).....	67
K11	Suomutunturi (408 m).....	68
K12	Joutsijärven bunkkerimuseo.....	68
Salla ja Savukoski..... 69		
S1	Iso Pyhätunturi (477 m).....	69
S2	Pieni Pyhätunturi (462 m).....	70
S3	Kalliojärven autiotupa.....	70
S4	Salmijoenkuru.....	71
S5	Pahakurun kierros.....	71
S6	Ämmin polku.....	72
S7	Kaunisharjun maastopyöräreitti.....	72
S8	Hangasharjun maastopyöräreitti.....	72
S9	Ruuhitunturin maastopyöräreitti.....	73
S10	Onkamon näköalapaikka.....	74
S11	Aikkipetsi.....	74
S12	Kalliovaara: hiidenkirnut.....	74
S13	Oulangan kanjoni: Savilampi.....	75
S14	Savukosken Salpalinja-linnoitus ja lintutorni.....	75
S15	Kivitunturin (380 m) luontopolku.....	76
S16	Nivatunturi (463 m).....	76
Pyhä-Luoston kansallispuisto 77		
PL1	Tunturiaavan luontopolku.....	77
PL2	Noitatururi (Seitaoaivi 540 m).....	78
PL3	Isokuru.....	79
PL4	Aittakuru.....	80
PL5	Soutajan (373 m) maastopyörä- reitti.....	80
PL6	Huttujärven maastopyöräreitti.....	81
PL7	Latvavaaran kierros, maastopyörä- reitti.....	81
PL8	Rykimäkurun kierros, maastopyöräreitti.....	82
PL9	Orresokan (320 m) kierros, maastopyöräreitti.....	82
PL10	Ukko-Luoston kierros, maastopyöräreitti.....	83
PL11	Vaellusluontopolku.....	84
PL12	Ukko-Luosto (514 m).....	85
PL13	Ahvenlampi (234 m).....	85
PL14	Keski-Luosto (406 m).....	85
Sodankylä..... 86		
SK1	Ulingasköngäs: vanha mylly.....	86
SK2	Paavon polku.....	86
SK3	Porttikoski.....	88
SK4	Orajärvi: Hirviänkurunlampi.....	88
SK5	Oratunturi (455 m).....	89
SK6	Nuolivaaran luontopolku.....	90
SK7	Viankiaapa: Siurunmaan lintutorni...	90
SK8	Viankijärven luontopolku.....	91
SK9	Ilmakkijärven lintutorni.....	91
SK10	Sattasvaara.....	91
Tunturi- Lappi 92		
Levi-Ylläs..... 94		
LY1	Karinnokan lintutorni.....	94
LY2	Kurjenpolven kalmisto.....	94
LY3	Sätkenävaaran luontopolku (Karhunpolku).....	94
LY4	Kumputunturi.....	95
LY5	Taatsijärvi (281 m).....	95
LY6	Pyhävasa.....	96
LY7	Puljutunturi.....	97
LY8	Ruoppaköngäs.....	97
LY9	Staalovuoman tervahauta.....	97
LY10	Geologinen polku.....	99
LY11	Kätkätunturi (505 m).....	99
LY12	Rykimäpolku.....	100
LY13	Merkkisenvuoman maastopyörä- reitti.....	101
LY14	Kätkä- ja Pyhätunturin maasto- pyöräreitti.....	102
LY15	Pyhjärven kota.....	102
LY16	Vareslaki.....	103

LY17	Moloslaen kierto.....	104
LY18	Totovaaran tunturireitti.....	104
LY19	Varkaankurun kota.....	105
LY20	Kesänkijärvi (218 m).....	105
LY21	Kesänkijärven polkaisun maastopyöräreitti.....	105
LY22	Pirunkurun luontopolku.....	106
LY23	Kesänkitunturin kierroksen maastopyöräreitti.....	107
LY24	Kukastunturin polkaisun maastopyöräreitti.....	108
LY25	Pyhäjärven (495 m) maastopyörä- reitti.....	109
LY26	Äkäsaivo: Saivon kierros.....	110
LY27	Äkäsmylly ja seitakivi.....	110
LY28	Äkäskero (508 m).....	111
LY29	Linkukero (465 m).....	112
LY30	Pahtavaara.....	112

Pallastunturi- Ounastunturi ja Hetta..... 113

PH1	Särkitunturi (492 m).....	113
PH2	Keimiötunturi (614 m).....	114
PH3	Sammaltunturi (566 m).....	114
PH4	Lommoltunturi (574 m).....	115
PH5	Punainen hiekka (Pallasjärvi, 267 m).....	115
PH6	Pyhäjoen luontopolku.....	116
PH7	Mäntyrovan autiotupa.....	116
PH8	Pallaskota.....	117
PH9	Palkaskero (705 m).....	117
PH10	Vatikurun luontopolku.....	118
PH11	Taivaskero (809 m).....	118
PH12	Montellin maja.....	120
PH13	Pahakurun maastopyörälenkki.....	120
PH14	Pyhäkeron (711 m) maastopyörä- reitti.....	121
PH15	Pyhäkeron autiotupa ja kahvila.....	121
PH16	Sotkajärven lintutorni.....	121
PH17	Peurapolku.....	122
PH18	Jyppyrä.....	122
PH19	Jyppyrän lenkki.....	122
PH20	Pahtajärven polku.....	123
PH21	Hetta-Näkkälän maastopyörä- reitti.....	124
PH22	Pöyrisjärven maastopyöräreitti.....	125

Kilpisjärvi..... 126

KJ1	Mannakosken luontopolku ja lintutorni.....	126
KJ2	liton palsasuo.....	126
KJ3	Leutsuvaara (743 m).....	126
KJ4	Salmivaara (598 m).....	128
KJ5	Tsahkaljärvi (559 m).....	128
KJ6	Saanan luontopolku.....	129
KJ7	Saana (1 029 m).....	130
KJ8	Korkea-Jehkaksen (960 m) maastopyöräreitti.....	131

KJ9	Ahdaskurun silta.....	131
KJ10	Pikku-Malla (738 m).....	131
KJ11	Koltalahden satama - Kilpisjärvi.....	132
KJ12	Kolmen valtakunnan rajapyykki.....	133

Pohjois-Lappi..... 134

Saariselkä ja Tankavaara..... 136

ST1	Pyhä-Nattanen (508 m).....	136
ST2	Sompiojärven lintutorni.....	136
ST3	Terävä-Nattanen (545 m).....	138
ST4	Pieni Tankavaara (Kuukkeliin kierros).....	139
ST5	Geologinen luontopolku ja Jorpulipää (Iso Tankavaara 470 m).....	139
ST6	Poropolku.....	140
ST7	Kiirunapolku.....	141
ST8	Rautalammen maastopyöräreitti.....	141
ST9	Rumakurun maastopyöräreitti.....	142
ST10	Iisakkipää.....	143
ST11	Vellinsärpimän maastopyöräreitti.....	144
ST12	Moitakurun maastopyöräreitti.....	145

Inarijärvi..... 146

I1	Juutuan polku.....	146
I2	Otsamo (419 m).....	146
I3	Tuulisjärvi (302 m).....	147
I4	Pielpajärven erämaakirkko.....	147
I5	Mielikköjärven lintutorni.....	148
I6	Juurakkovuopajan lintutorni.....	148
I7	Nellimjärven Rautaportti.....	148
I8	Nellimjärven uittoränni.....	149
I9	Njurkulahden luontopolku.....	149
I10	Joenkielinen (534 m).....	150
I11	Sallivaara.....	151

Utsjoki..... 152

U1	Laňka (Äilegas, 620 m).....	152
U2	Sulaojan luontopolku.....	153
U3	Luomusjärvet (323 m).....	154
U4	Kevon maisemapaiikka.....	155
U5	Ulriikan polku.....	155
U6	Bajimus Nammajavri -järven (191 m) kota.....	156
U7	Härkävaaran nuotiopaikka.....	156
U8	Geologinen luontopolku.....	157
U9	Kalkujoenlammen polku.....	157
U10	Äilegas (342 m).....	158
U11	Ellin polku.....	158
U12	Utsjoen museotie.....	159
U13	Skáidejávri (182 m).....	159
U14	Skáidejávrin (182 m) ympyräreitti.....	160

Omistettu Kaapolle ja Tealle

Kiitokset

Kiitän perhettäni, läheisiä, ystäviä ja retkikumppaneita.

Kiitokset myös Tammen Outi Mäkiselle, Kati Lampelalle, Aino Rajalalle, Eetu Kauppiselle, Markko Tainalle, Miguel Rosenströmille ja Sami Ravattiselle sekä muulle kustantamon väelle.

Suomen tietokirjailijat ry:lle ja Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnalle kuuluvat kiitokset kirjan teon tukemisesta.

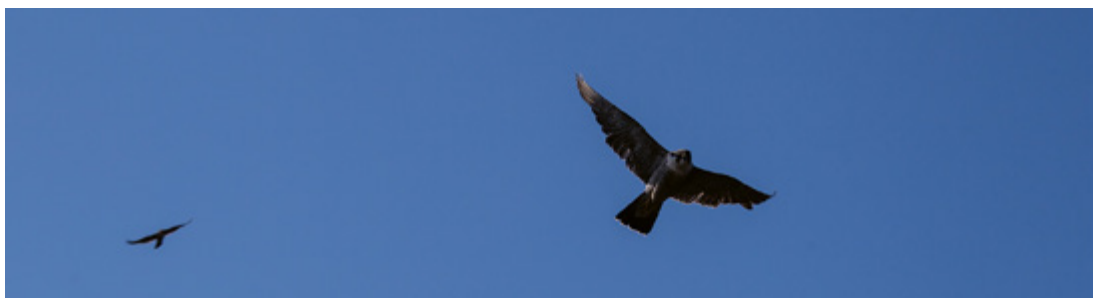
Kiitän yhteistyökumppaneitani: Visit Rovaniemeä, Kemijärven kaupunkia, Rovaniemen kaupunkia, Tornion kaupunkia, Enontekiön kuntaa, Inarin kuntaa, Keminmaan kuntaa, Kittilän kuntaa, Kolarin kuntaa, Muonion kuntaa, Pellon kuntaa, Posion kuntaa, Sallan kuntaa, Simon kuntaa, Sodankylän kuntaa, Utsjoen kuntaa, Ylitornion kuntaa, Suomen Latua, Tunturilatua, Kolbma ry:tä ja Suomen luonnonsuojeluliittoa, Partioaittaa, Tapionniemen kyläseuraa Kemijärvellä, Kahvila Peuraa Hetassa, Sisu Outdoor Yllästä, Sompion samoilijoita, Pispalan Pulteria ja Rajaportin saunaa.

Kiitokset myös Maanmittauslaitokselle, Metsähallituksen luontopalveluille ja Lapin luontokeskuksille.

I Johdanto

Päiväretkellä Lapissa

Muutama vuosi sitten Norjan Finnmarkissa katselin Rásttigáisa-tunturin huipulta etelään kohti Lapin tunturimaisemaa. Rásttigáisá oli viimeinen etappi, kun tein edellistä kirjaani *Pohjois-Norjan kauneimmat luontokohteet: Retkeilijän Finnmark*. Tunturin huipulla istuessani mietin, että Finnmark ja Lappi ovat kulttuurihistoriallisesti samankaltaisia alueita, maantieteellisesti naapureita ja matkailullisesti Pohjoismaiden kaksi mielenkiintoisinta kohdetta. Niinpä tämän kirjan aiheeksi valikoitui iki-ihana Suomen Lappi.

Kirja jakaantuu kahteen kokonaisuuteen. Johdannossa kerrotaan Lapin retkeilyyn liittyvistä seikoista yleisesti. Monet niistä voivat olla monille lukijoille tuttuja, mutta sieltä kannattaa lukea esimerkiksi, millaisia sääntöjä Lapin kansallispuistoihin ja muille suojelualueille on säädetty. Toinen huomionarvoinen asia on sää, joka voi vaihdella loppukesän leppoisasta auringonpaisteesta aina rankkasateeseen ja räntään saakka. Lappi on laaja alue myös sään näkökulmasta.

Kirjan toinen kokonaisuus koostuu itse reittikuvauksista, joita on yhteensä 225. Kaikki ovat päiväretkiin soveltuvia reittejä, joiden pituus vaihtelee muutamista sadoista metreistä useampaan kymmeneen kilometriin. Mukana on siis hyvin erilaisille retkeilijöille sopivia reittejä: sekä kovakuntoiset retkeilijät että lapsiperheet, niin patikoitsijat kuin maastopyöräilijätkin löytävät kirjasta itselleen sopivia päiväreittejä. Itse olen kulkenut jokaisen reitin kirjaa varten joko kävellen tai pyöräillen. Muutama reitti on tullut myös juostua, kun sellainen on ollut mahdollista, esimerkiksi Ison Pyhäntunturin reitti on tällainen. Kirjan reittikuvauksista suurin osa on kuitenkin kierretty jalkapatikassa ja kirjattu ylös perinteisin menetelmin, lyijykynä ja pieni avolehtiö mukana.

Reitit levittäytyvät koko Lapin alueelle, ja kirja jakaantuu viiteen retkeilyalueeseen: Etelä-Lappi, Tornionjokilaakso, Itä-Lappi, Tunturi-Lappi sekä Pohjois-Lappi. Jokainen retkeilyalue pitää puolestaan sisällään tarkempia aluemääritelmiä. Niitä ovat esimerkiksi paikkakunnat, kuten Rovaniemi tai Sodankylä, ja lisäksi mukana on laajempia maantieteellisiä kokonaisuuksia, kuten Saariselkä tai Meri-Lappi. Maantieteellinen jäsenitys auttaa hahmottamaan reittejä paikallisesti.

Jokainen reittikuvaus on varustettu symboleilla, jotka kuvaavat reittien vaativuutta, luontokohteita, esteettömyyttä ynnä muita ominaisuuksia. Symbolien selitykset

löytyvät kirjan liepeestä. Niiden avulla voit nopealla silmäyksellä todeta, sopiiko tietty reitti sinun suunnitelmiisi.

Jokaisen reittikuvauksen yhteydessä on testattu katuosoite, johon suuntaamalla pääsee mukavasti perille pysäköintialueelle ja kyseisen reitin alkupisteeseen. Pysäköintialueet vaihtelevat pengervaikoista suuriin asfalttikenttiin. Muutamien osoitteiden yhteydessä on lisäksi ajo-ohje, sillä kaikkiin kohteisiin ei ole osoitetietoja. Moniin retkikohteisiin pääsee mutkattomasti myös linja-auton kyydillä. Tällöin reittikuvauksen symbolien yhteydestä löytyy linja-auton symboli.

Reittikuvaus antaa siis tiedot siis paitsi varsinaisesta patikointireitistä, myös matkasta sinne, pysäköintipaikan löytämisestä sekä mahdollisesti alueelle liikennöivistä joukkoliikenneyhteyksistä.

Kirjan valokuvat olen ottanut itse vuosina 2020–2022, ja toivon niiden palvelevan lukukokemusta sekä esteettisessä että informatiivisessa mielessä.

Matkaaminen

Lappiin pääsee oman auton lisäksi myös julkisella liikenteellä, sekä junalla että busseilla. Rautatiet kuljettavat retkeilijöitä Kolarisiin, Rovaniemelle ja Kemijärvelle, ja näistä on jatkoyhteydet Kilpisjärvelle ja Utsjoelle saakka. Tiedot yhteyksistä löytyvät VR:n ja Matkahuollon sivustoilta. Lentoyhteyksiä on Helsingistä Hetan, Ivalon, Kittilän ja Rovaniemen lentokentille. Lentäen matkustaessa kannattaa muistaa, että kentiltä on tavallisesti pitkä matka retkikohteisiin. Mahdolliset taksi- ja autovaraukset kannattaa tehdä etukäteen.

Lapin tiestö on hyväkuntoinen. Hiihtokeskuksiin johtavien teiden kunnosta pidetään erityisen hyvää huolta. Jotkin retkikohteet sijaitsevat kuitenkin kaukana pääteiltä, ja niihin matkatessa ajetaan erikuntoisia hiekkateitä. Etäisimpiin kohteisiin johtavat tiet voivat olla heikommassa kunnossa erityisesti keväällä ja alkukesästä kelirikon aikaan.

Autolla liikuttaessa kannattaa ottaa huomioon myös keskinopeus, joka on tiestä ja liikenteestä riippuen noin 50–80 kilometriä tunnissa. Kapeilla hiekkateillä keskinopeus voi olla vielä alhaisempi. Maltti on hyvä matkakaveri liikenteessä.

Monet kirjan reiteistä sijaitsevat joko Lapin isompien paikkakuntien tai julkisen liikenteen pysähdyspaikkojen välittömässä läheisyydessä tai kohtuullisen pyöräilymatkan päässä niistä. Niinpä kannattaa harkita myös (maasto)pyöräilyn ja patikoinnin yhdistämistä toisiinsa, sillä vaikka itse retkeilyreittiä ei jostain syystä voi osin tai kokonaan pyöräillä, pääsee sinne kuitenkin pyörän kyydillä. Tällainen liikkumistapa vapauttaa retkeilijän kaikista pysäköinti- ja autohuolista – suosittelen!

Yöpyminen

Lapissa on todella paljon erilaisia majoitusmahdollisuuksia. Jokaiselle löytyy varmasti oman näköinen ja miellyttävä yöpymispaikka, on se sitten Metsähallituksen autio- tai varaustupa, tasokkaampi hirsihuvila tai hotelli.

Yöpymispaikkojen saatavuus vaihtelee paikan ja ajan mukaan. Lapin isompien paikkakuntien, kansallispuistojen ja hiihtokeskusten lähistöllä on tarjolla jos jonkinlaista majoitusta, ja niistä löytää yöpaikan helposti. Näiden ulkopuolella tarjonta on tavallisesti vähäisempää ja kapeampaa, ja siksi näihin paikkoihin kannattaa tehdä etukäteistiedusteluja.

Sulan maan ajan kiireisin sesonki ajoittuu alkusyksyyn, jolloin monet matkaavat Lappiin kokemaan ruska-ajan värimaailman. Tällöin suosituimpiin kohteisiin voi olla tunkua. Tämä koskee erityisesti Lapin kansallispuistojen läheisyydessä sijaitsevia yöpymispaikkoja. Muu kesä ja syksy on rauhallisempaa lukuun ottamatta joitakin kesän juhlapäiviä.

Lapin kansallispuistot ja muut suojelualueet

Kansallispuistot ovat retkeilyyn tarkoitettuja virkistysalueita, jotka saattavat samalla olla myös luonnonsuojelualueita. Lisäksi Suomessa on erityisiä tutkimustarkoituksiin perustettuja luonnonpuistoja, joihin pääsemiseen tarvitaan tavallisesti lupa. Puistojen alueilla saattaa kuitenkin kulkea merkittyjä retkeilyreittejä, joita pitkin saa liikkua ja reiteiltä siirtyä rakennetuille retkeilypaikoille. Näiden ulkopuolella luonnonpuistoissa liikkuminen on kiellettyä.

Kansallispuistojen ja luonnonsuojelualueiden määrä on koko Suomessa kasvamaan päin. Lapissa on tällä hetkellä kahdeksan kansallispuistoa: Lemmenjoen, Oulangan, Pallas-Yllästunturin, Pyhä-Luoston, Riisitunturin, Sallan, Syötteen ja Urho Kekkosen kansallispuistot. Uusin kansallispuistoista on Salla, joka on perustettu vuonna 2022. Moni tämän kirjan reiteistä sijoittuu näihin puistoihin. Kansallispuistojen säännöt perustuvat jokamiehenoikeuksiin, mutta näihin voidaan liittää kansallispuistokohtaisia sääntöjä ja rajoituksia. Jokamiehenoikeudet takaavat retkeilijälle mahdollisuuden muun muassa liikkua ja yöpyä sekä sienestää ja marjastaa luonnossa riippumatta siitä, kuka alueen omistaa. Lisätietoa voit hakea Metsähallituksen luontopalveluiden internetsivustolta: **www.luontoon.fi/jokamiehenoikeudet**.

Kannattaa muistaa, että tulenteke ei kuulu jokamiehenoikeuksien piiriin. Siihen onkin syytä ryhtyä vain rakennetuilla ja huolletuilla nuotiopaikoilla, laavuilla, tuvilla, kodilla, puolikodilla, keittokatosilla ja muilla vastaavilla paikoilla, joiden yhteydessä on samalla puuhuolto ja ulkokäymälä. Tulenteossa pitää totta kai ottaa huomioon myös mahdollinen metsäpalovaroitus.

Kansallispuistokohtaiset säännöt voidaan jakaa toiminnallisiin, alueellisiin ja ajallisiin rajoituksiin. Toiminnalliset rajoitukset liittyvät yleensä maastopyöräilyyn: esimerkiksi Riisitunturin kansallispuistossa maastopyöräily on lähes kokonaan kielletty. Lisäksi Pallas-Yllästunturin kansallispuistossa sama koskee joitakin yksittäisiä reittejä. Alueelliset rajoitukset kieltävät pääsyn kansallispuistojen tiettyihin osiin, mutta merkityt retkeilyreitit menevät vain harvoin näihin rajoitusosiin. Ajallinen rajoitus voi merkitä esimerkiksi sitä, että lintujen pesinnän aikaan jollekin alueelle ei saa mennä. Rajoituksista ilmoitetaan kansallispuistojen kotisivuilla: **www.luontoon.fi/kansallispuistot**.

Tämän kirjan reittikuvauksissa mainitaan mahdolliset kyseistä reittiä koskevat rajoitukset. Lisäksi kannattaa aina kansallispuistoon lähtiessä tarkistaa kyseisen puiston säännöt erikseen.

Patikkareitit

Valtaosa tämän kirjan reiteistä on patikkareittejä, jotka sopivat päiväretkikohteiksi. Reittien pituudet vaihtelevat muutamista sadoista metreistä jopa useampiin kymmeneen kilometriin, joten kirjasta löytyy varmasti itse kullekin sopivanmittainen patikkareitti. Tarvittavien varusteiden määrä riippuu reitin pituudesta, mutta yleensä päiväretkellä pärjää hyvin kevyehkön repun kanssa, johon mahtuvat eväät, lisävaatteet sekä säästä ja kohteesta riippuen sadevaatteet ja uimakampeet sekä mahdollisesti muut harrastustarvikkeet, kuten vaikkapa kamera. Myös tulentekovälineet kannattaa usein ottaa mukaan, sillä useilla reiteillä on nuotiopaikkoja, laavuja ja näitä järeämpiäkin retkeilyrakenteita, joissa voi grillata tai laittaa ruokaa.

Muutamat kirjan päiväretkireitit kulkevat osin tai kokonaan samaa reittiä kuin pidemmät vaellusreitit. Maastossa voikin nähdä näille opastavia polunviittoja. Jos mieli tekee vaeltamaan yhtä päivää pitemmin, näitä voi tutkia tarkemmin tai vaikkapa yhdistää useampia päivärettejä toisiinsa.

Maastopyöräreitit

Kirjassa on 70 maastopyöräkelpoista reittiä. Näitä pitkin pääsee paitsi varsinaisella maastopyörällä myös läskirenkaisella polkupyörällä. Maastopyöräreitit jakautuvat varsinaisiin, huollettuihin maastopyöräreitteihin sekä niihin patikkareitteihin, joissa saa ja voi ajaa maastopyörällä. Näitä löytyy koko Lapin alueelta. Jälkimmäiset ovat yleensä lyhyempiä, ja niille suunnatessa kannattaakin miettiä, ottaisiko pyörän alle koko matkalle ja yhdistäisi patikointiin myös pyöräilyä. Useat retkeilyreitit näet sijaitsevat kohtuullisen pyöräilymatkan päässä kaupungista tai majapaikoista. Lisäksi tällainen lähestymistapa mahdollistaa pyöräilyn ja patikoinnin yhdistämisen.

Maastopyöräilyä voi harrastaa perinteisesti sormivaihteellisella maasto- tai läskirengaspyörällä sekä sähköavusteisesti. Lapin alueella kulkevat huolletut maastopyöräreitit ovat yleensä sen verran keveitä, että niistä selvittääkseen ei välttämättä tarvitse sähköpyörää. Toki sähköapua kannattaa silti harkita, sillä se tekee retkikokemuksesta miellyttävämmän, kuin ajaisi ikuista alamäkeä – ainakin niin kauan, kun akku kestää.

Huolletut, maastopyöräilyyn suunnitellut reitit menevät monenlaisessa maastossa. Yhteistä niille on, että maanpinnan epätasaisuuksia on pyritty tasaamaan esimerkiksi sorastamalla. Maastopyöräreitit saattavat myös kulkea pitkin hiihtolatupohjia, pururatamaisilla polkuosuuksia, erilaisia maasto- ja hiekkateitä sekä eri levyisiä pitkospuita, puomeja, siltoja ja metalliristikkoja. Luonto puolestaan tuo vastaan juurakoita, kivikoita, oksistoja, pusikoita, jyrkkiä mäkiä ja tiukkoja kurveja, mutavalleja, märkiä painanteita, soita ja jyrkännteitä.

Maastopyöräily ei vaadi heerokseksi ryhtymistä, mutta hyvä tasapaino ja koordinaatiokyky ovat selvä etu samoin kuin kokemus erilaisissa maastoissa ajamisesta – satulasta katsoen kivikkoiset ja kumarassa ajettavat maasto-osuudet ovat haastavia.

Silloin kun pyöräilijät ja patikoijat kulkevat samoja reittejä, lähtökohta on, että pyöräilijä väistää. Tämä voi olla käytännön tilanteissa hankalaa, jos tilanteet tulevat eteen yhtäkkiä, ja muiden retkeilijöiden lisäksi pitää ehkä väistellä myös eläimiä tai vaikkapa polun poikki sojottavia männynoksia. Asiaa helpottaa se, että keskinopeudet ovat maasto-osuuksilla verraten alhaisia.

Esteettömät reitit

Esteettömät reitit on tarkoitettu helpottamaan liikuntarajoitteisten ja esimerkiksi lapsiperheiden retkeilyä. Kun reitti on leveä, kulkualusta on hyvin tasoitettu eikä reitillä ole suuria nousuja tai laskuja, pyörätuolilla tai lastenrattaissa kulkijat pääsevät mukavasti retkeilyn makuun. Esteettömät reitit on merkitty reittikuvauksien yhteyteen. Kirjan reiteistä 24 on kokonaan esteettömiä ja 4 osin esteettömiä, yleensä siten, että reitin alkuosa on esteetön.

Hyönteisiin varautuminen

Lapin jokakesäinen hyttysinvaasio eli räkkä alkaa yleensä kesäkuun puolivälin jälkeen ja kestää elokuun alkupuolelle, mutta tämä riippuu hieman vuodesta, leveysasteesta ja kosteuteen liittyvistä seikoista. Tämä ei siis tarkoita, etteikö rankimman räkän molemmin puolin olisi hyttysiä tai muita pistäväisiä ja purevaisia.

Tuuli on hyönteisten torjunnassa paras ystävä, ja sitä löytyy luonnollisesti eniten meren ja isojen järvien ääriä, avotunturista ja tunturien huipuilta. Myös nopea liike vähentää hyttysten aiheuttamaa kiusaa: pyörällä porhaltaessa itikat eivät pysy perässä. Toki aina pysähtyessä ne ilmaantuvat paikalle mutta jäävät taas taakse, kun pyörä polkaistaan vauhtiin.

Vauhdista riippumatta hyönteisiä vastaan voi varustautua huolellisesti asetetulla hyönteisverkolla, vaateuksella ja hyttysmyrkyillä.

Sää

Varautuminen Lapin vaihtelevaan säähän on aina pukeutumiskysymys, eikä sää yleensä estä päiväretkien tekemistä. Pääosa kirjassa esitellyistä retkikohteista on luonteeltaan sellaisia, että niille voi hyvin lähteä hiukan huonommallakin kelillä. Poikkeuksen tähän muodostavat jotkut maastopyöräilyreitit.

Sulan maan aikana Lapin sää voi vaihdella pikkupakkasesta hellelukemiin ja lumi- ja räntäsateista aina armottomaan auringonpaisteeseen. Useimmiten satunnaisen päiväretkeilijän ei kuitenkaan tarvitse huolehtia ääri-ilmiöistä, vaan sää pysyy retkeilylle pääosin suotuisana.

Lapin pohjoisimmat osat poikkeavat muusta Lapista siten, että siellä lämpötilat ovat usein alhaisempia ja sää epävakaisempaa, lyhyesti sanottuna sää on merellisempää. Tämä johtuu pohjoisesta sijainnista, Barentsinmeren läheisyydestä sekä siitä että seutu sijaitsee korkealla merenpinnan yläpuolella.

Lapin avotunturien retkeilyreitit ovat sateisella ja tuulisella säällä suojattomia. Sinne suuntaavien pitääkin pohtia, kuinka sää mahdollisesti vaikuttaa päiväretki-suunnitelmiin – esimerkiksi tuulen navakkuus voi avotunturissa yllättää kulkijan. Sen sijaan suojaisessa metsässä sade ja tuuli tuntuvat luonnollisesti paljon vähemmän.

Maastopyöräily on patikointia haavoittuvampaa sateille ja tuulille. Märkä keli tekee rullaamisesta vetisempää ja kuraisempaa, ja poluilla lymyilevät juuret ja kivet muuttuvat helposti liukkaiksi. Kovat tuulenpuuskat taas voivat horjuttaa polkijaa, kun hän siirtyy esimerkiksi metsästä laajalle suoalueelle. Samoin voi käydä avotunturissa.

Hyvä sääntö on, että sään muuttuessa huonoksi jokaisen reitin vaativuusluokka muuttuu yhden pykälän vaativammaksi: helppo reitti melko helpoksi, melko helppo reitti kohtalaiseksi, kohtalainen reitti haastavaksi ja vaativa reitti erittäin vaativaksi. Reittien vaativuustasoista lisätietoa löytyy Reittien vaativuustasot -luvusta.

Säitä ajatellen päivärepun vakiovarusteisiin kuuluu kuoriasu sekä vaihtovaatekerta. Repun tavarat, kuten vaatteet ja eväät, kannattaa pakata vesitiiviisti. Näin siksi, että reppujen ja rinkkojen sääsuojat eivät suojaa edestä tai etuviistosta tulevalta vesisateelta, ja muutenkin voimakas, pitkäkestoinen sade tuppaa löytämään tiensä repunsuojusten läpi.

Reittien vaativuustasot

Kirjan päiväretkireittien vaativuutta on kuvattu viisiportaisella asteikolla helposta vaativaan reittiin. Vaativuusluokitus on tehty ajatellen metsäpolkuja pilvipoudalla kulkevaa normaalikuntoista henkilöä.

Reittien vaativuustasoon vaikuttavat monet seikat, kuten polun yleiskunto sekä se, millainen sen kulkualusta on: mennäänkö pitkin polkua, latu-uraa, sorastettua kulku-uraa vai mitä. Myös reitin kaltevuuskulmat ja pituus, nousun ja laskun kokonaismäärä, maaston kivikkoisuus, juurakkoisuus ja eroosio sekä reitin varsien kasvustot, hetteiköt, suot, rakkakentät ja louhikot vaikuttavat siihen, kuinka rankka reitti on kulkea. Lisäksi tulee ottaa huomioon mahdolliset tunturipurojen ylitykset, etenkin jos ne sujuvat sillan sijaan kivetä kivelle kulkemalla ja kahlaamalla.

Maastopyöräillessä pitää huomata myös reittiä reunustavien puiden oksisto. Pyörän selässä ollaan korkeammalla kuin patikassa, vauhti on kovempaa ja eteneminen vaatii paljon tarkkuutta. Silloin reitille työntyvät puiden oksistot ovat retkeilijälle omanlaisensa haaste. Myös kaikki kivikot ja juurakot sekä maaston halkeamat, syventymät ja kulmikkuus vaikuttavat maastopyöräilyyn enemmän kuin patikointiin.

Reittien vaativuus on lopulta myös subjektiivinen kokemus. Siihen vaikuttavat reitin ominaisuuksien lisäksi esimerkiksi repun paino, päivän kunto, mahdollinen seura ja vallitseva säätila.

Sää vaikuttaa vaativuusluokitteluun siten, että huonolla säällä, kuten rankkasateella ja kovalla tuulella, jokainen reittikategoria muuttuu asteikolla askeletta haastavammaksi, esimerkiksi vaativat reitit muuttuvat erittäin vaativiksi.

Merkittävä osa kirjan reiteistä on ympyräreittejä, jotka tekevät kierroksen ja palaavat lähtöpisteeseen, ja ne kulkevat kaikenlaisissa maastoissa. Janareitit puolestaan kulkevat alkupisteestä pääospisteeseen ja samaa reittiä takaisin, ja ne nousevat tyyppillisesti tunturien tai vaarojen huipuille tai poikkeavat kosken partaalla tai meren rannassa.

Useimmat kirjan reiteistä ovat merkitty maastoon. Merkintöjen huolto vaihtelee kuitenkin jonkin verran, joten toisinaan merkinnät voivat olla vanhoja tai harvoja tai molempia. Kansallispuistoissa sekä muilla suojelualueilla reitit, merkinnät ja myös retkeilyrakennelmat ovat yleensä parhaassa kunnossa.

Kirjan kaikki 225 reittiä ovat kuljettavissa patikoiden. Lisäksi noin 70 reittiä voi taistaa maastopyörällä ja 24 voi kulkea pyörätuolilla tai lastenrattaiden kanssa. Patikkareittejä on kaiken mittaisia, mutta yleisesti ne ovat alle 10 kilometrin mittaisia, kun taas maastopyöräreitit kulkevat noin 20 kilometrin mittaisia reittejä ja esteettömät reitit alle kilometrin mittaisia matkoja.

Reittien pituutta ei kannata hahmottaa yksinomaan kilometrien pohjalta, sillä päivärekillä aikaa voi käyttää monella tavalla. Normaalikuntoinen ihminen etenee metsäisessä maastossa noin 3 kilometriä tunnissa, mutta matkavauhti hidastuu heti kun nousukulma jyrkentyy tai maastonmuodot vaikeutuvat. Sama pätee maastopyöräilyyn, jossa keskimääräiset nopeudet liikkuvat reitin vaativuuden mukaan välillä 8–12 kilometriä tunnissa. Matkojen ajankäyttöön pitää tietenkin lisätä myös mahdolliset huili-, juoma- ja grillaustauot, maisemien ihailusta puhumattakaan.

Reittejä kuvaavat symbolit

Reittikuvausten yhteydessä on symboleja, joista tärkeimmät kertovat kyseisen reitin vaativuuden, sen, onko reitti merkitty vai ei, sekä reitin pituuden. Vaativuustasoista, reittimerkinnöistä ja reittien pituudesta kerrottiin tarkemmin edellisessä Vaativuustasot-luvussa.

Symbolit kuvaavat myös, millaisia maisemia ja kokemuksia reitin varrella on odotettavissa esimerkiksi luonnon, kulttuurihistorian tai harrastusten puolesta. Onko esimerkiksi kyse koko perheen luontopolusta infotauluineen vai johtaako reitti tunturin tai vaaran huipulle? Kannattaa muuten huomata, ettei korkeimmalta huipulta avaudu aina se paras näkymä. Samoin erityiset luonnonnähtävyydet on merkitty omalla symbolillaan: tällaisia ovat könkäät ja vesiputoukset, luolat ja onkalot, kurut, rotkot, erilaiset suot, meri, järvenselät ja saaristomaisemat. Myös kansallispuistot ja luonnonpuistot on osoitettu symbolilla.

Kulttuurihistoriallisia kohteita taas voivat olla esimerkiksi vanhat asuinsijat, myllyrakennelmat tai toisen maailmansodan jäänteet maastossa.

Harrastusmahdollisuuksien symbolit auttavat löytämään reiteiltä uimarantoja, erilaisia laavu- ja nuotiopaikkoja, tupia ja kotia sekä lintu- ja luontotornit. Symbolit kertovat myös, onko päiväreitiltä yhteys pidemmälle vaellusreitille.

Symbolit kertovat myös liikenneyhteyksistä kunkin reitin lähtöpisteeseen eli esimerkiksi pääseekö sinne kätevästi linja-autolla.

Kirjan kaikkien symbolien merkitykset on selitetty kirjan etuliepeessä.

Sitten ei muuta kuin reittikuvauksiin tutustumaan. Kirja kainalossa, reppu selässä ja nauhat nyöritettynä on aika askeltaa Suomen upeimpiin luontokohteisiin, kokemaan Lapin huikeita retkeilyreittejä. Anna polkujen viedä mennessään!

Symbolit vaellusreittikuvausten yhteydessä

Reittimerkinnät

- merkitty
- osin merkitty
- ei merkitty

Vaikeustaso

- * helppo
- ** melko helppo
- *** kohtalainen
- **** haastava
- ***** vaativa

Reitin ominaisuudet

Luontokohteet

- luontopolku
- tunturien ja vaarojen huiput
- erityinen maisema tai luonnonnähtävyys
- kansallispuisto tai luonnonpuisto

Kulttuurihistoria

- kulttuurihistorialliset kohteet
- luonto- tai näkötorni

Harrastusmahdollisuudet

- mahdollisuus pidemmille vaelluksille
- maastopyöräily
- uimaranta
- avoin nuotio-, puolikota- tai laavupaikka, puuhuollolla
- avoin tupa tai kota, sisältää kamiinan tai nuotiopaikan

Liikenneyhteydet

- bussiyhteys
- esteetön

Kirja kainaloon ja reppu selkään – koe Lapin upeimmat retkeilyreitit!

Kirjassa esitellään 225 retkeilykohdetta. Ne levitäytyvät koko Lapin alueelle, Meri-Lapin ja Tornionjoen rannoilta kauas pohjoiseen Pallas-tunturin ja Inarijärven taakse, aina Ruijan rajoille saakka. Mukaan mahtuu patikkapolkuja, pyöräreittejä ja esteettömiä reittejä. Kirjassa esitellyt reitit ovat lyhimmillään muutaman sata metriä ja pisimmillään muutaman kymmenen kilometriä pitkiä. Päiväretkikohteet on selostettu tarkasti ja kuvitettu kartoin ja valokuvin.

Lapin retkeilyreitit -kirja antaa lukijalle mahtavat eväät matkalle erämaiden, aapasoiden, suurtuntureiden ja merenrantojen maailmaan.

www.tammi.fi

79.4

ISBN 978-952-04-4656-7

Kansi: Markko Taina · Kannen kuva: Vastavalo